

Aktyor sənəti səhnədə birbaşa iş görməklə bağlı olan bir sənətdir. Hər hansı birhal, ovqat aktyor sənətində hərəkət və iş görməklə ifadə olunur. Belə olan halda, qarşı tərəfin gördüyü iş aydın olur. Bütün bu və ya digər işləri insan (aktyor) duyğu üzvləri vasitəsi ilə - görmə, eşitmə, qoxu bilmə, dad bilmə və toxunma ilə görür. Duyğu və qavrama, yaddaş, intellekt, təfəkkür, təəssürat sferası, diqqət, iradə, düşüncə insanın psixi fəaliyyətinin formaları hesab edilir.

Yaddaş insana məxsus olan mühüm proseslərdən biridir. Yaddaş bizim keçmişimizə nəzər salmağa imkan verir və bu, indiki zamanda həm güclü, həm də xətalı bir qüvvədir. Digər psixi proseslər yaddaşın əsasında yaranır. Yaddaş tez-tez bizitəqib edir. Yaddaş aldada bilər. İnsanın xatirələri çox parlaq və işıqlı olur. Xəstəliklə yaddaşı tamamilə silib-süpürə bilər. Yaddaş həm güclü, həm də zəif ola, həm də tezliklə itə bilər. Qədim zamanlarda yaddaş alimlərin diqqətini cəlb etmiş və onları düşündürmüşdür ki, görəsən, niyə insan bəzi məlumatları asan, bəzilərini isə çətinliklə yadına salır? Bu mürəkkəb məlumatlar, görəsən, beyində necə saxlanılır?

Həyatı boyu qazanılmışları yadında saxlamaq, lazım gələndə ondan istifadə etmək bacarığına yaddaş deyilir. Bizim hamımızın yaddaşa bağlı çoxlu problemlərimiz olur. Müasir həyatımız o qədər qarmaqarışlıq haldadır ki, bütün bunlar yaddaşımıza, elə bil ki, limit qoyur. Bu gün bəşəriyyət elə bir inkişaf yoluna qədəm qoyub ki, yaddaş saxlamağa və öyrənməyə daha çox şey var. Təəccüblü deyil ki, xırda, həm də gərəksiz şeyləri yaddan çıxardırıq. Yaddaş insana verilmiş ən böyük nemətlərdən biridir, lakin o da hərdən etibarsız çıxır.

Bildiyimiz kimi, yaddaşımız üç funksiyayı yerinə yetirir:

1. İnformasiyanı almaq;
2. İnformasiyanı yadda saxlamaq;
3. İnformasiyanı ağılınızda canlandırmaq.

Biz həyatımız boyu yaddaşdan asılı vəziyyətə düşürük. Beyində gedən proseslər nəticəsində yaddaş saxlama getdikcə mürəkkəbləşir. Məsələn, keçmişdəki hər hansı bir hadisəni yada salmaq istəsək, dərhal onu təfərrüatları ilə xatırlayırıq. Bu mənada, aktyor həyatı qavramalı və müşahidə etməli, həm də müşahidələrini öz yaddaşında qoruyub saxlamalıdır. Biz duyğu yaddaşı vasitəsi ilə emosional yaddaşa, yəni, əvvəllər keçirilmiş hisslər yaddaşına da təsir edirik.

Yaddaş həm itə, həm təhrif oluna, həm də tamamilə dəyişilə bilər. Elm təzə- təzə bu sirri açmağa başlayır. Axı, yaddaş necə fəaliyyət göstərir və nə üçün uğursuzluğa düşər olur? Yaddaşı hansısa kompüter yaddaşı ilə eyniləşdirmək olmaz. İnsan yaddaşı, onun işləmə prinsipi kompüterdən daha mürəkkəbdir. Tədqiqatlar göstərir ki, yaddaş təkə bir sistemdən ibarət deyil. İnsanlar çox vaxt yaddaşı iki qismə bölürlər. Onlardan biri aşkar olmayan sistemdir. Məsələn, tutaq ki, siz ipi necə bağlayırsız, velosipedi necə sürürsünüz, şarıl əlinizdə necə tutursuz, onunla uşaq kimi necə oynayırsız? Biz fikirləşmədən yadımızda saxladığımız hər şeyi aşkara çıxmayan yaddaşımızda saxlayırıq. Futbolçu oyunu yadından çıxara bilər, bədəndəki əzələlərsə bunu yadında saxlayır. Futbol oynamaq üçün lazım olan məlumat onun aşkar yaddaşından bir hissədir. Lazım olan məqamda digər oyunçular və rəqib komandanın oyunçuları, görəsən, haradadır? Onlar yerlərini necə dəyişdirirlər, kim yaxşı vəziyyətdədir? Bunların hamısını o, gözünün ucu ilə görür, onlar barədə fikirləşir, amma başqa cür hərəkət edib situasiyanı dəyişir.

Aktyor da hər hansı situasiyadan nəticə çıxarmağı bacarmalıdır, çünki oyun zamanı bir neçə saniyədən sonra hər şey bitəcək və tamamilə yeni bir vəziyyət yaranacaq. O isə həmin vəziyyətin mərkəzindədir və öz diqqətini tamam yeni bir vəziyyətə yönəltməlidir.

Biz həmişə nəyi isə qavrayırıq, nəyi isə təsəvvür edirik, nəyinsə haqqında fikirləşirik, düşünürük. Bütün bunlar bizim psixikamızın xassəsi olan diqqətlə əlaqələndirilir. Diqqət - şüurun müəyyən obyektlər üzərinə yönəlməsidir. Aktyor peşəsində bu bölmə xüsusi bir əhəmiyyətə malikdir. Belə güman edilir ki, diqqətin mərkəzləşməsinin ilk mərhələsi hiss üzvləri səviyyəsində baş verir.

Görmə diqqəti - perspektiv mərkəzləşməyə parlaq misal ola bilər. Diqqətin başqa cəhətini dalğınlıq təşkil edir. Çox vaxt insanın hər hansı bir işlə dərinədən məşğul olarkən onu əhatə edən başqa şeyləri hiss etməməsini, məsələn, ona verilən sualəşitməməsini və s. bu qəbildən olan halları dalğınlıq kimi başa düşürlər. Bu cür dalğınlığı bəzən xəyali, həqiqi olmayan dalğınlıq adlandırırlar. Həyatda çox vaxt hər hansı bir işlə məşğul olarkən ətraf şəraitin dəyişməsini izləmək, diqqəti paylaya bilməklə lazımlı gəlir. Ona görə də bu cür dalğınlıq insanın ətraf aləmlə əlaqəsini çətinləşdirir. Dalğınlıqla yanaşı, diqqətdə başqa pozulma halları da müşahidə olunur. Bunlardan biri xəstəlik nəticəsində şüurun daralması, onun təsir dairəsinin məhdudlaşmasıdır. Bu cür patoloji hadisə beyində baş verən bir sıra xəstəliklər zamanı müşahidə olunur.

Müasir məlumatlara görə, hətta 18 yaşından sonrakı yetkinləşmə dövründə də diqqətin funksiyalarının inkişafının sabitləşməsi müşahidə olunmur, əksinə, fasiləsiz olaraq dəyişməsi baş verir. Diqqətin funksiyalarının, onun ayrı-ayrı xassələrinin bu cür dəyişməsi, əsasən, təkamül xarakteri daşıyır.

Diqqətin əsas əqli proseslərlə əlaqəsi güclənir. Yaş artdıqca psixi fəaliyyətin ixtiyari olaraq tənzimlənməsində diqqət mühüm rol oynayır.

Biz, ümumiyyətlə, yaddaşın qiymətini bilmirik, çünki nə işlə məşğul oluruqsa o, yaddaşımızın hər hansı bir küncündə həkk olunur. Bizim üçün vacib olan məlumatlar onilliklərlə yaddaşımıza yazılır. Kiçik yaşlı uşaqlarda ixtiyari yaddaşaxlama inkişaf etsə də, qeyri-ixtiyari yaddaşaxlama daha çox üstünlük təşkil edir və məhsuldar xarakter daşıyır. Psixoloqların tədqiqatları göstərir ki, söz hafizəni genişləndirir, təsəvvürləri sistemləşdirir, yaddaş saxlanılan materialı ümumiləşdirir, onları müəyyən mənə qruplarında birləşdirməyə imkan verir. Ona görə də yaddaşaxlama və yaddaşın inkişafında nitqdən bir vasitə kimi istifadə edilməsi olduqca zəruridir. Tanış surətin yaddaş saxlanması və lazım gəldikdə yaddaşın salınmasında, habelə yeni surətlərin yaranmasında nitqin rolu böyükdür. Lakin nitqin rolu təkcə cisimlərin adlarını deməkdə ifadə olunmur. Nitq, eyni zamanda, cismi geniş şəkildə təsvir etmək imkanı da verir.

Psixoloji tədqiqatlar göstərir ki, uşaqların dinlədikləri nağıllar, hekayələr, müşahidə etdikləri şəkillər və s. onlarda bərpəedici təxəyyülün inkişafına müsbət təsir göstərir. Həmin materialların uşağa necə çatdırılmasından da çox şey asılıdır. Adətən, nağıl şəkillərlə müşayiət edildikdə, hekayə səhnələşdirildikdə təxəyyül fəaliyyəti aktivləşir, nisbətən, dəqiq surətlər əmələ gəlir.

Bizim yaddaşımızda canlanan əşyaların özü yox, onun obrazıdır. Fəaliyyət gətirərək. Yaddaşımızda canlandırmağa çalışdığımız filin özü yox, şəklidir. Onun nəhəngliyi, gövdəsi, dərisinin bozluğu yaddaşımızdır. Bizim zehnimizə onları calaşdırır və bircə filin üstündə cəmləyir. Biz onu bütöv fil kimi qavrayaraq da, zehnimiz onu hissə-hissə qəbul edir.

Təsəvvürünüzə gətirin ki, bütün bu ayrı-ayrı parçalar son model kompüterlərdə saxlanılır. O hissələr beynimizin disklərində qorunan bilik və həyat təcrübəsinə qoşulacaq. Lakin yaddaşımız yeni, mürəkkəb funksiyalı kompüterlərdən daha çevikdir, həm də anlaşılmazdır.

Belə demək olar ki, şüurun heç bir keyfiyyəti yoxdur. Ona görə ki, şüur özü elə keyfiyyətdir - psixi halların və proseslərin keyfiyyəti. Əslində, bu keyfiyyəti sözlə ifadə etmək mümkün deyil. Çünki o ya var, ya da yoxdur. Belə bir fikir də söyləyirlər ki, şüur ruh qatı ilə bağlı hadisələrin oynanıldığı səhnədir. Psixiki funksiyaların, qabiliyyətlərin və xüsusiyyətlərin birləşməsi, demək olar ki, elə şüurun özüdür. Bunu, eyni zamanda, özünü dərk etmə də adlandırmaq olar. İnsanın özünə, daxili məninə olan marağı əzəl gündən ən qarşısızalmaz maraq olub. Görəsən, dünyada elə bir insan varmı ki, özünə — mən kiməml sualını verməsin? Qədim əfsanələrin birində belə deyilir: "Özün özünü dərk et!" Bu çağırış Sokratın fəlsəfi dünyagörüşünün ilkin prinsipinə çevrildi [bax 7]. Ayrı-ayrılıqda hər bir insanda müxtəlif rakuşlardan müşahidə olunan "mən" çoxlu obrazları mövcuddur. İnsan hal-hazırda özünü necə qəbul edir, öz məninin ideyalarını necə təsəvvür edir, bu mən digərlərinin gözündə necə görünür və s.

İnsan dərk etmə subyekt olaraq, eyni zamanda öz-özü üçün obyekt də çevrilir. Fəlsəfə tarixində "mən" problemi subyekt və obyektin, insan və dünyanın, həyat və şüurun nisbəti problemi kimi araşdırılır. Platon deyirdi ki, ruhun fəaliyyəti passiv qavrama yox, özü-özülə ünsiyyət xarakteri daşıyan işdir [bax: 8].

Yaddaş saxlamaq bəzən çox güclü xatirələri dəyişə bilər. Hadisələri yaddaşımıza saldıqca hiss etdiyimiz emosiyalar yaddaş dəyişə bilər. Əgər yaddaşın bir hissəsi pozularsa, bizim beynimiz itmiş başqa bir hafizəni bərpa edir.

İnsanın məni onun həyat şəraitindən asılı olaraq dəyişir. Buna baxmayaraq, inkişafda olan şüurumuzda ümumi dəyişməyən bir əsas var ki, o da bizi həyatımız boyu müşayiət edir, şəxsiyyətimizi qoruyaraq mənimizi mükəmməlləşdirir və möhkəmlədir. Əgər bu əsas olmasaydı, bizim mənimiz şüurun ayrı-ayrı parçalanmış hissələrinə bölünərdi.

İnsanın "mən"i konkret hissələrdən, düşüncələrdən, qaydalardan və vacib istiqamətlərdən kənarında mövcud ola bilməz. Amma hissiyyət, düşüncə və hisslər bir keyfiyyətdən digərinə keçərək daima dəyişə bilər. Onlar aktyor sənətində olduğu kimi proqramlaşdırıla da bilər.

Yaddaş əsasən, bizim "mənimiz" dəyişməz olaraq qalır və kənar qüvvələrə də eyni zamanda müqavimət göstərə bilər. Hətta çətinliklə yaddaş düşən uşaqlıqdakı hərəkətləri belə insan özününkü sayır. Baxmayaraq ki, həmin uşaqlıq illəri ondan çox-çox uzaqda qalıb. Çox vaxt belə məqamlarda yaddaşda qalanlar fərqli şüur və fərqli düşüncə tərəfindən icra olunur. Bəzi psixoloqların sözlərinə əsaslanaraq, belə bir fikirdə söyləmək olar ki, bizim bugünkü "mən"imizlə, düşünən "mən"imiz arasında yuxulu bir gecə, yəni şüursuzluq hökm sürür. Bu zaman düşüncə ilə hisslər arasındakı rabitə kəsilmiş olur.

Bizim "mən"imizin plastikliyi və dəyişkənliyi, ilk növbədə, funksional və rol başqalaşmasında özünü büruzə verir. Məsələn, özünü hər hansı bir vəzifədə olan insan işdə bir cür, evdəsə tamamilə başqa cür apara bilər. Çünki insanın "mən"i həyat şəraitindən asılı olaraq dəyişir. Belə deyirlər ki, insan hər dəfə yeni "astanaya" keçən zaman öz "mən"ini dəyişdirir. Bax, beləcə, biz həyatımız boyu astanadan-

astanaya keçirik. Bu astanaların hər biri bizim "mən"imizi deformasiya edir. Biz isə adətən bununla hesablaşmalı oluruq. İnsanın "mən"i ağılagəlməz dərəcədə mobil olmasına baxmayaraq, o həm də daxili yığcamlıq, bütövlük və nisbi sabitliyə malikdir.

Şəxsi əhvalatlar yaddaşın aydınlığını təmin edir. Elm bu tapmacanı açmağa çalışır. Təbii ki, insan qocaldıqca yaddaşı zəifləyir. Yaddaş zəifliyi 30 yaşından sonra normal hesab olunur. Bu mənada, ötən hər 10 il itki gətirir. Bizim yaddaşımızda bəzi boşluqlar əmələ gəlir. Gərginlik, depressiya, alkoqol və narahatçılıq yaddaşın daha tez zəifləməsinə gətirib çıxarır. Nə qədər ki, insanlar bu problemdən əziyyət çəkəcəklər, o qədər də yaddaşı möhkəmlədən preparatlar əlverişli biznes sayılacaq.

İnsan yeganə varlıqdır ki, çox böyük iradəyə malikdir. Bu mənada, yaddaşımızın yaxşılaşması üçün biz, sadəcə, öz gücümüzə inanmalıyıq. Yaddaşımız qüsurlarına baxmayaraq, bizə oxumağa, arzulamağa və yaratmağa imkan verir. Nə olursa olsun, yaddaşımız bizim kamilliyimizdən asılıdır. Keçdiyi yolun istənilən anını özünün mənəvi prinsiplərinə və zövqünə uyğun yerbəyer etdiyi zaman insan, müəyyən dərəcədə, öz "mən"ini keçmişlə müqayisə edir. Uşaqlıq və gəncliyini ahıl yaşlarıyla yanaşı qoyur. Axı, insan hər şeyi birdəfəlik yaddan çıxara bilməz. K.Stanislavski öyrədir ki, təhtəşüür kisəsinə yersiz girmək və orada qurdalanmaq cəzasız qalmır [bax: 6]. Təhtəşüürdə qorunub saxlanan emosiyalar qeyri-iradi surətdə görmə, eşitmə, əzələ və başqa duyğularımızda dərin iz buraxan obraz və hadisələri xatırladığımız zaman meydana çıxır. Lakin sadəcə, iradə gücünə emosiyaları oymatmaq olmaz. Aktyorun öz təbiətini bu cür zorlaması onu daxili gərginliyə və şikəstliyə gətirib çıxarır. Duyğu yaddaşı, ümumiyyətlə, yaddaş və onunla əlaqədar olan emosional xatirələr sənətkar üçün son dərəcə böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bizim qabiliyyətimiz, dünyanı dərk etməyimiz öz-özünə əmələ gəlir. İnsan səhər gözlərini açır. Öz qardaşını və ya həyat yoldaşını tanıyır. Masa ilə oturacağı ayırır. Dünyanı, gülləri, çiçəkləri, evləri görür. Amma insan öz beynində belə bir proseslərin arasındakı əlaqəni ağına belə gətirmir.

İnsan beynində müxtəlif mərkəzlər mövcuddur. Bu əvvəldən bir sirr, bir tapmaca olaraq qalır. İnsan bədəninə və beyninə saysız-hesabsız zərif sinir hüceyrələri var. İnsanın qulaqlarında, gözlərində, burnunda, ağızında, dərisində neyron və reseptorlar yerləşir. Bu neyronlar xarici mühitdə baş verən hadisələri elektrik və kimyəvi impulslara çevirib beynə ötürür. İnsan həmin informasiyanı qəbul edir və onu beynindən keçirir.

İnsanlar bəzən təəccüblənirlər ki, doğurdanmı, bədəndə hansısa bir nəzarət mərkəzi mövcuddur? Kicik fiqur beynin tən ortasında yerləşir. O sensor ötürücü olub, bütün informasiyaları özündə cəmləşdirir. İndi alimlər hesab edirlər ki, insan zahiri aləm barəsində çox şey bilir. Ona görə ki, beynin müxtəlif bölmələri bir necə məsələni bir dəfəyə həll etmək iqtidarındadır. Bəllidir ki, insanlar öz ömürlərini başqaları ilə ünsiyyət yaratmaqla başlayırlar. Onların beyni zəngin hissiyyət təcrübəsinə malikdir. Uşaqlıq çağından ömür boyunca toplanan təcrübə beynin inkişafına, xüsusilə də, beyindəki hissiyyət sisteminə təsir göstərir. Beyin ucsuz-bucaqsız incəliklərə və nizamlama qabiliyyətinə malikdir. Bu da lap erkən təcrübənin nəticəsidir, insanın doğuluşundan öləncə qədər keçib gəldiyi yolun örnəyidir. İnsan dərk etməyə və hissiyyətə öyrəşdikcə beyində şırımlar yaranır. İnsan təcrübəsinin intensivliyi artdıqca, beyindəki şırımların sayı da artır. Həmin şırımların uzunluğu da müxtəlifdir. Beyin öz fərziyyələrini bu şırımlar üstündə quraşdırmalıdır. İnsan beynində milyonlarla belə şırım üzə çıxır. Hissiyat deyilən şey də beləcə əmələ gəlir.

İnsanda nadir hal kimi xüsusi inteqrasiya hissi tərbiyə olunur və beləcə minlərlə hissənin mif və yaddaşın, xatirənin, konsepsiyanın, quruluşun, dilin, mədəniyyətin, bir-birinə oxşayan və bir-birindən fərqlənən ünsürlərin sintezi yaranır. Bütün bunlar beynimizdən daha çox qüvvə, gərginlik istəyir.

İntellekt qabiliyyəti həm yaddaşa sıx bağlıdır, həm də elə onun əsasında yaradılır. Normal halda yaddaş intellekt üçün şərait yaradır. Həyatda yaddaşı güclü və zəif olan insanlar var. Elə insanlar var ki, yaddaşı həddindən artıq güclüdür, amma intellekti zəifdir və yaxud əksinə, yaddaşı həddindən artıq zəifdir, intellekti isə güclüdür. Deməli, belə bir nəticə çıxır ki, intellekt yaddaşdan tamamilə asılı deyil. İntellektin səviyyəsi şəxsin xasiyyətində, mədəniyyətində, davranışında, ümumiyyətlə, psixi fəaliyyətin bütün formalarında özünü büruzə verir.

Bu məqamda təfəkkür anlayışına da nəzər salmaq yerinə düşər. Nədir təfəkkür? Təfəkkür cisim və hadisələrdən, onların arasındakı əlaqə və qanunauyğunluqlardan nəticə çıxarmaq qabiliyyətinə deyilir. Təfəkkür intellektin aktiv bir formasıdır. Əgər insanın düşüncəsi aydındırsa, təfəkkür normal fəaliyyət göstərə bilər.

Yaddaşa təsir edən amillərdən biri də emosiyadır. Nadir İsmayılov və Fuad İsmayılov emosiya haqqında belə bir tərif veriblər: "Emosiyalar insan həyatının bütün cəhətlərini: əmək qabiliyyətini, istirahətini, adamlar arasında ünsiyyəti və s. daima müşayiət edən, onun əxlaqi davranışına təsir göstərən proses olub müxtəlif cücülərə qarşı orqanizmin mürəkkəb psixofizioloji reaksiyasıdır" [3, s.40] Biz bəzən

sevinirik, bəzən kədərlənirik, bəzən qəzəblənirik, bəzən şadlanırıq, bəzən peşman oluruq, bəzən təəssüflənirik, Görəsən, buna səbəb nədir? Görəsən, bütün bu hissələrdən uzaq insan varmı? Emosiya nədir, hiss deyəndə nəyi başa düşürük? Bunlar hamısı müxtəlif hissələrdə öz əksini tapır. –Hiss və emosiya insanın dərk etdiyi cisim və hadisələrə, başqa adamlara, həmçinin özünün rəftar və davranışına, fikir və arzusunə bəslədiyi münasibəti ifadə edən psixi prosesdir [1, s.153]

İnsanın emosional vəziyyəti, onun keçirdiyi ağrıya bilavasitə təsir göstərməyə qadirdir. Belə vaxtda orqanizm özündən endorfin maddəsi deyilən təbii ağrıəkəsicisi bir maddə ortaya çıxarır. İnsan 5 hissiyyat üzvünə malikdir. Təsəvvür edin ki, sizdəki həmin 5 hissiyyat bir-biri ilə dəyişik düşüb. Məsələn, çalınan musiqinin səsi sizi rəngi, yaxud həndəsi fiqurları görməyə məcbur edir. Və ya siz, nəyisə qoxulayanda təsəvvürünüzə bənövşəyi rəng gəlir. Belə hal təbabətdə sinesteziya adlanır. Sinesteziya anlayışı hissiyyatların qarışıq salınması deməkdir. Məsələn, görmə duyğusu, eşitmə ya iyilmə yaxud da toxunma hissiyyatına təsir göstərə bilər. Bu xəstəlik əksər insanların başına bəlalar gətirir. Bəzi musiqiçilər, yazıçı və rəssamlar bu xəstəlikdən əziyyət çəkirlər. Sinesteziyanın ən adi forması eşitmə hissiyyatı vasitəsi ilə rənglərin görünməsidir. Sinesteziyanın belə forması əsasən, musiqiçilərdə olur. Məsələn, Motsart üçün re major sarı açar kimi görünmüşdü. Sol minor isə qara açar kimi görünürdü. Beyin mürəkkəb olduğundan alimlər həm də anlaya bilmir ki, nəyə görə bəzi adamlar qoxunu görür, bəziləri isə səsi iyiləyirlər. Alimlərin fikrincə, sinesteziya beyindəki bəzi mərkəzlərin öz funksiyasını yerinə yetirə bilməməsidir. Bəziləri hissiyyatın bəsit şəkildə ilişib qalmasına heyrətlənir. İnsan dünyaya gələndə onun nə dünya haqqında təsəvvürü, nə də hissiyyatı dürtüst olmur. O, dünyanı dərk etdikcə hissiyyatı itilənmiş olur.

Ədəbiyyat:

1. Bayramov Ə.S. Psixologiya / Ə.S.Bayramov, Ə.Ə.Əlizadə.Bakı: Çinar-cap, -2003, 620s.
2. Əfəndiyeva, N. Antik yunan fəlsəfəsi və mədəniyyətimizdə milli özünübilimlə bağlı hazırlanmış parodiqlər // N.Əfəndiyeva. Bakı: Mədəni-maarif, № 4, - 2006, s. 17-22
3. İsmayılov N.V. Tibbi psixologiya və psixoterapiya / N.V.İsmayılov,F.N.İsmayılov, Bakı: Maarif, - 2002, - 376 s.
4. Kristi, Q. Stanislavski məktəbi əsasında aktyor tərbiyəsi / Q. Kristi. – Bakı:Maarif, - 1979, - 474 s.
5. Stanislavski, K.S. Mənim sənət həyatım / K.S.Stanislavski; [tərc. ed. R.Təhmasib; red. M.Mirkişiyev].- Bakı.: Azərtədrisnəşr, 1963.- 523 s.
6. Stanislavski, K.S. Seçilmiş əsərləri. "Yaşantı" yaradıcılıq prosesində öz üzərində iş /K.S.Stanislavski; tərc. ed. və ön sözün. Z. Abbas ; red. U. Rəhimoğlu ; Azərb. Resp. Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi.- 1-ci Cild.- Bakı: Avrasiya Press, 2011.-469 s.
7. Адо, П. Что такое античная философия? М.: Изд-во гуманитарной литературы, 1999. 320 с
8. Платон. Государство // Мыслители Греции. От мифа к логике: Сочинения. М.: ЭКСМОПресс; Харьков: Фолио, 1998. С. 91-437

Маммадсафа Гасымов

Фактор памяти в актёрском искусстве.

Резюме: В статье исследуется роль фактора памяти в актёрском искусстве с позиции сценического опыта самого автора. Здесь он исследует фактор памяти как один из основных элементов в системе К.С.Станиславского. Автор также попытался принести ясность в такие понятия как внимание, воображение, интеллект, эмоция и их особенностям в практическом применении в актёрском искусстве.

Ключевые слова: актёр, память, театр, внимание, чувство, Станиславский.

Mammadsafa Gasymov

Factor of memory in acting technique

Summary: In the article the factor of memory is researched from the point of stage experience of the author. Here he considers the factor of memory as a one of most important elements in Stanislavski system. The author also has tried to give additional definitions to the notions of attention, imagination, intelligence, emotion and their features in the practice of acting technique.

Key words: actor, memory, theatre, attention, sense, Stanislavski.